

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

ശ്രീഃ  
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ  
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ  
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര  
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

## ॥ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

വന്ദിജനകർതൃകോ രാജ്ഞഃ സ്തവപാഠഃ, രാജാനം ദശരഥം  
ദിവംഗതം മത്യാ രാജ്ഞീനാം വിലാപഃ

അഥ രാത്ര്യാം വൃതീതായാം  
പ്രാതരേവാപരേഹനി |  
വന്ദിനഃ പര്യുപാതിഷ്ഠം -  
സ്തത്പാർഥിവനിവേശനം || 2.65.1 ||

സൂതാഃ പരമസംസ്കാരാ  
മാഗധാശ്ചോത്തമശ്രുതാഃ |  
ഗായകാഃ ശ്രുതിശീലാശ്ച  
നിഗദന്തഃ പൃഥക്പൃഥക് || 2.65.2 ||

രാജാനം സ്തുവതാം തേഷാ -  
മുദാത്താഭിഹിതാശിഷാം |  
പ്രാസാദാഭോഗവിസ്തീർണ്ണഃ  
സ്തുതിശബ്ദോ ഹൃവർത്ത || 2.65.3 ||

തതസ്തു സ്തുവതാം തേഷാം  
സൂതാനാം പാണിവാദകാഃ |

അപദാനാൻയുദാഹൃത്യ  
പാണിവാദാൻയവാദയൻ || 2.65.4 ||

തേന ശബ്ദേന വിഹഗാഃ  
പ്രതിബുദ്ധാശ്ച സന്ധനഃ |  
ശാഖാസ്ഥാഃ പഞ്ജരസ്ഥാശ്ച  
യേ രാജകുലഗോചരാഃ || 2.65.5 ||

വ്യാഹൃതാഃ പുണ്യശബ്ദാശ്ച  
വീണാനാം ചാപി നിഃസ്വനാഃ |  
ആശീർഗേയം ച ഗാഥാനാം  
പൂരയാമാസ വേശ്മ തത് || 2.65.6 ||

തതഃ ശുചിസമാചാരാഃ  
പര്യുപസ്ഥാനകോവിദാഃ |  
സ്ത്രീവർഷവരഭൂയിഷ്ഠാ  
ഉപതസ്ഥൂർയഥാപുരാ || 2.65.7 ||

ഹരിചന്ദനസന്ധ്യക്ത -  
മുദകം കാഞ്ചനൈർഘടൈഃ |  
ആനിൻയുഃ സ്നാനശരിക്ഷാജ്ഞാ  
യഥാകാലം യഥാവിധി || 2.65.8 ||

മംഗലാലംഭനീയാനി  
പ്രാശനീയാൻയുപസ്കരാൻ |  
ഉപാനിൻയുസ്തഥാ പുണ്യാഃ  
കുമാരീബഹുലാഃ സ്ത്രീയഃ || 2.65.9 ||

സർവലക്ഷണസമ്പന്നം  
സർവം വിധിവദർചിതം |

സർവം സുഗുണലക്ഷ്മീവത്  
തദഭുദാഭിഹാരികം || 2.65.10 ||

തതഃ സൂർയോദയം യാവത്  
സർവം പരിസമുത്സുകം |  
തസ്ഥാവനുപസമ്പ്രാപ്തം  
കിംസിദിത്യുപശങ്കിതം || 2.65.11 ||

അഥ യാഃ കോസലേന്ദ്രസ്യ  
ശയനം പ്രത്യനന്തരാഃ |  
താഃ സ്ത്രിയസ്തു സമാഗമ്യ  
ഭർതാരം പ്രത്യബോധയൻ || 2.65.12 ||

അഥാപുചിതവൃത്താസ്താ  
വിനയേന നയേന ച |  
നഹ്യസ്യ ശയനം സ്പൃഷ്ട്വാ  
കിഞ്ചിദപുപലേഭിരേ || 2.65.13 ||

താഃ സ്ത്രിയഃ സ്വപ്നശീലജ്ഞാ -  
ശ്ലേഷ്ടാം സഞ്ചലനാദിഷു |  
താ വേപമുപരീതാശ്ച  
രാജന്തഃ പ്രാണേഷു ശങ്കിതാഃ || 2.65.14 ||

പ്രതിസ്രോതസ്തുണാഗ്രാണാം  
സദ്യശം സഞ്ചകാശിരേ |  
അഥ സന്ദേഹമാനാനാം  
സ്ത്രിണാം ദൃഷ്ട്വാ ച പാർഥിവം |  
യത് തദാശങ്കിതം പാപം  
തദാ ജജ്ഞേ വിനിശ്ചയഃ || 2.65.15 ||

കൗസൽയാ ച സുമിത്രാ ച  
 പുത്രശോകപരാജിതേ |  
 പ്രസുപ്തേ ന പ്രബുധ്യേതേ  
 യഥാ കാലസമൻവിതേ || 2.65.16 ||

നിഷ്പ്രഭാസാ വിവർണാ ച  
 സന്നാ ശോകേന സന്നതാ |  
 ന വ്യരാജത കൗസൽയാ  
 താരേവ തിമിരാവൃതാ || 2.65.17 ||

കൗസൽയാനന്തരം രാജ്ഞഃ  
 സുമിത്രാ തദനന്തരം |  
 ന സ്ഥ വിഭ്രാജതേ ദേവീ  
 ശോകാശ്രുലൂലിതാനനാ || 2.65.18 ||

തേ ച ദൃഷ്ട്വാ തദാ സുപ്തേ  
 ഉദേ ദേവ്യൗ ച തം നൃപം |  
 സുപ്തമേവോദ്ഗതപ്രാണ -  
 മന്തഃപുരമമന്യത || 2.65.19 ||

തതഃ പ്രചുക്രുശൂർഭീനാഃ  
 സന്ധ്യരം താ വരാംഗനാഃ |  
 കരേണേവ ഇവാരണ്യേ  
 സ്ഥാനപ്രച്യുതയൂഥപാഃ || 2.65.20 ||

താസാമാക്രന്ദശബ്ദേന  
 സഹസോദ്ഗതചേതനേ |  
 കൗസൽയാ ച സുമിത്രാ ച  
 ത്യക്തനിദ്രേ ബഭൂവതുഃ || 2.65.21 ||

കൗസൽയാ ച സുമിത്രാ ച  
 ദൃഷ്ട്വാ സ്പൃഷ്ട്വാ ച പാർഥിവം |  
 ഹാ നാഥേതി പരിക്രൂശ്യ  
 പേതതുർധരണീതലേ || 2.65.22 ||

സാ കോസലേന്ദ്രദുഹിതാ  
 ചേഷ്ടമാനാ മഹീതലേ |  
 ന ഭ്രാജതേ രജോധൃസ്താ  
 താരേവ ഗഗനചൂതാ || 2.65.23 ||

നൃപേ ശാന്തഗുണേ ജാതേ  
 കൗസൽയാം പതിതാം ഭൂവി |  
 അപശ്യംസ്താഃ സ്ത്രിയഃ സർവാ  
 ഹതാം നാഗവധൂമിവ || 2.65.24 ||

തതഃ സർവാ നരേന്ദ്രസ്യ  
 കൈകേയീപ്രമുഖാഃ സ്ത്രിയഃ |  
 രുദന്ത്യഃ ശോകസന്തപ്താ  
 നിപേതുർഗതചേതനാഃ || 2.65.25 ||

താഭിഃ സ ബലവാൻ നാഭഃ  
 ക്രോശന്തീഭിരനുദ്രുതഃ |  
 യേന സ്പീതീകൃതോ ഭൂയ -  
 സ്തദ് ഗൃഹം സമനാദയത് || 2.65.26 ||

തത് പരിത്രസ്തസംഭ്രാന്ത -  
 പര്യുത്സുകജനാകുലം |  
 സർവതസ്തുമുലാക്രന്ദം  
 പരിതാപാർതബാധവം || 2.65.27 ||

സദ്യോനിപതിതാനനം

ദീനം വിക്ലവദർശനം |

ബഭൂവ നരദേവസ്യ

സദ്മ ദിഷ്ടാന്തമീയുഷഃ || 2.65.28 ||

അതീതമാജ്ഞായ തു പാർഥിവർഷഭം

യശസ്വിനം തം പരിവാർയ പത്നയഃ |

ഭൃശം രുദന്ത്യഃ കരുണം സുദുഃഖിതാഃ

പ്രഗൃഹ്യ ബാഹു വ്യലപന്നനാഥവത് || 2.65.29 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ പഞ്ചഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||